

ที่มา : มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 13 - 19 ธันวาคม 2562 คอลัมน์โลกหมุนเร็ว, ผู้เขียน : เพ็ญศรี

ศรี เฝ้าเหลืองทอง, เผยแพร่ วันอาทิตย์ที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2562

ลิงค์ต้นฉบับ https://www.matichonweekly.com/column/article_257126

อุปนิสัยที่ชี้ชะตากรรม

ผู้เขียน : เพ็ญศรี เฝ้าเหลืองทอง คอลัมน์ โลกหมุนเร็ว

ตั้งแต่เล็กแต่น้อย พ่อแม่สั่งสอนเรามาว่าให้คบคนดี ถึงเวลานี้ก็ดีใจว่าส่วนใหญ่ก็ได้คบคนดี ๆ และเอาตัวรอดมาได้พอสมควร การเอาตัวรอดของคนในสังคมมีหลายวิธี สำหรับผู้หญิงไทย ทางรอดส่วนใหญ่ได้แก่ การศึกษา และการแต่งงาน

เมื่อเร็วๆ นี้อ่านข้อเขียนที่เขียนโดยลูกของหญิงอีสานที่ไปแต่งงานกับฝรั่ง แล้วย้ายไปอยู่ต่างประเทศ

จากนั้นก็ให้ลูกที่เกิดจากสามีคนไทยย้ายตามไปอยู่ด้วย ทำให้ได้รู้ถึงปัญหาความวุ่นวายในจิตใจของเด็กที่ต้องย้ายจากอกตாயายไปอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยง บางคนตั้งแต่อ่อนแต่อกไม่ได้อยู่กับแม่ จำหน้าแม่ไม่ได้ เหมือนอยู่กับคนแปลกหน้า เป็นปมในใจที่ยากจะเยียวยา

ทำไมจึงเกิดมีปัญหาเช่นนี้ขึ้น ทำไมหญิงอีสานจึงเลือกการไต่สถานะทางสังคมให้ตนเองและลูกด้วยการแต่งงานกับชาวต่างชาติและย้ายประเทศ มีชื่อเรียกเทรนด์นี้ว่า marriage migration ทำไมหญิงอีสานจึงไม่เลือกเอาตัวรอดด้วยการศึกษา เป็นเรื่องของ “โอกาส” หรือว่า “อุปนิสัย”

ไม่เคยมีใครทำการศึกษารื่องนี้ไว้

หญิงอีสานคนหนึ่งซึ่งอาชีพปัจจุบันคือแม่บ้าน มีลูกชายกับสามีคนแรก และเล็กกับสามีคนที่สอง เธอบอกว่าเธอเคยเสนอตัวให้ชายต่างชาติแต่ไม่สมหวังเพราะไม่ใช่สเปกฝรั่ง ตอนเรียนหนังสือเธอเกรงไม่สนใจการเรียน ทีนี้เธอก็เลยทิ้งการศึกษาน้อยและทั้งไม่สามารถใช้การแต่งงานเป็นทางรอด ชะตาชีวิตเธอจึงต้องจมปลักอยู่กับการทำงานบ้าน ชีวิตต่อไปจะเป็นเช่นไรก็สุดจะรู้ได้

มีหลายคำถามที่น่าตั้งและหาคำตอบ

ทำไมสาวอีสานที่ตั้งใจเรียน และได้เข้าสถานะทางสังคมแบบคุณหญิงกัลยา โสภณพนิช จึงมีน้อยมาก คำถามนี้น่าสนใจเพราะการศึกษาทำให้สังคมเจริญ และเพิ่มผลผลิต เมื่อสาวอีสานไม่มีความรู้ ไม่ได้แต่งงานกับฝรั่ง พวกเธอลงท้ายต้องทำงานใช้แรงงานตามโรงงาน ตามบ้านตามร้านค้าพาณิชย์ เงินเดือนน้อยนิด ไม่สามารถจ่ายภาษีเชื้อจีดีพี นอกจากพวกเธอจะไม่มีรายได้เพียงพอจ่ายภาษี รัฐบาลยังต้องอุดหนุนพวกเธอด้วย “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” อีกด้วย ผู้ชายอีสานตั้งใจเรียนหนังสือและทำมาหากินมากกว่า พวกเขาได้สถานะทางสังคมด้วยการศึกษา และการทำงานหนัก หลายคนไปใช้แรงงานในต่างประเทศ

ซึ่งในต่างประเทศให้เกียรติการอพยพมาใช้แรงงาน มากกว่าการใช้การแต่งงานมาเป็นสะพานในการอพยพมาสู่ชีวิตที่ดีกว่า

ทำไมสาวอีสานจึงนิยมหาทางออกด้วยการแต่งงานกับฝรั่งกันมาก หนึ่งในนั้นเพราะวัฒนธรรมพึ่งพาคนอื่นมากกว่าการพึ่งพาตนเองใช่หรือไม่ หนึ่งในนั้นคือการเลือกทางรอดมาก่อนศักดิ์ศรีใช่หรือไม่ และอีกหนึ่งในนั้นคือการทำตามอย่างกัน ใช่หรือไม่

วัฒนธรรม เมื่อส่งต่อผ่านกันมาได้กลายเป็นอุปนิสัย กลายเป็นดีเอ็นเอที่ฝังลึก การพึ่งพาคนอื่นมากกว่าตนเองได้กลายเป็นดีเอ็นเอของสาวอีสาน ทำให้เลือกการดำรงอยู่ที่ย่าง เช่น การแต่งงานกับต่างชาติ

หรืออีกแบบคือทำงานโรงงาน เป็นพนักงานห้าง คนทำงานบ้าน สามแบบหลังนี้สร้างฐานะได้ยากกว่า สาวอิสานจึงเลือกการแต่งงานกับต่างชาติมาเป็นอันดับหนึ่ง เพื่อเขียนฐานะตนเองแบบเร่งรัด

กลับมาที่เรื่อง “โอกาส” และ “อุปนิสัย” กันอีก

เชื่อว่าสาวอิสานจะไม่ได้รับโอกาส คนไทยทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน

แต่ชายอิสานใช้โอกาสนั้นมากกว่าหญิงอิสาน คุณภาพของการศึกษาเป็นอย่างไรก็อีกเรื่องหนึ่ง วันนี้เองผู้เขียนได้คุยกับคุณพ่อท่านหนึ่งซึ่งใช้บ้านเป็นโรงเรียน (home school) คุณพ่อท่านนี้บอกว่าการสอนเด็กนั้นไม่ได้ผล ต้องให้เด็กรู้เองว่าเขาต้องการทำอะไรหรือเป็นอะไร แล้วเราเป็นผู้สนับสนุนด้วยการจัดหามาให้

ผู้เขียนไม่มีหลักฐานงานวิจัยมาสนับสนุน แต่อยากจะคิดว่าผู้ชายอิสานเรียนแบบมีจุดหมายมากกว่า คือเพื่อมาเป็นหัวหน้าครอบครัวและเพื่ออาชีพ

เขารู้ว่าเขาต้องอ่านออกเขียนได้ ต้องเรียนเลข

ในขณะที่หญิงอิสานเรียนแบบไม่มีจุดหมาย เช่น ไม่มีจุดหมายว่าจะไปเปิดร้านขายของหรือขายผ้าที่ตนเองผลิต ซึ่งจะต้องใช้วิชาเลขอย่างจริงจัง (แม่บ้านคนอิสานของผู้เขียนท่องสูตรคูณไม่ได้ เป็นเรื่องน่าตกใจ) ใช้วิชาบริหารจัดการ

คุณพ่อที่ใช้บ้านเป็นโรงเรียนยังบอกอีกว่าการสอนไม่ได้ผล แต่สิ่งที่ได้ผลคือการทำให้ดูเป็นแบบอย่าง ดังนั้น เมื่อสาวอิสานเห็นแต่แบบอย่างของรุ่นพี่ไปมีสามีฝรั่ง เธอจึงคิดจะเอาอย่าง หากว่าเธอเห็นแบบอย่างเป็นผู้ประกอบการหรือนักวิชาชีพ เธอก็น่าจะเอาอย่างเช่นกันแต่แบบอย่างที่เป็นผู้ประกอบการหรือนักวิชาชีพ ทำไม่จึงมีน้อยนัก

อยากจะคิดว่าเป็นเรื่องอุปนิสัยประจำถิ่น

อุปนิสัยของคนเรา มีทั้งอุปนิสัยที่เป็นแง่บวกและแง่ลบ หรือบางครั้งก็เป็นอุปนิสัยกลางๆ ไม่บวกไม่ลบ การเป็นผู้ประกอบการหรือนักวิชาชีพ ต้องการความขยัน อดทน พากเพียร ฝ่าฟัน ข้อมูลความรู้ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เป็นอุปนิสัยของสาวอีสานทั่วไป ไม่ใช่อุปนิสัยประจำถิ่น

นี่เป็นเรื่องที่กระทรวงพัฒนาแรงงานและความมั่นคงของมนุษย์ต้องคิดทำ เพื่อสร้างทรัพยากรที่มีศักยภาพ ดูเหมือนว่ากระทรวงจะถนัดการแก้ปัญหามากกว่าการป้องกันปัญหา เช่น เมื่อสตรีถูกกดขี่ข่มเหงตามที่เห็นเป็นข่าวกัน

สาวอีสานพอใจที่จะมีชีวิตง่ายๆ เป็นผู้รับคำสั่ง ไม่ต้องคิดมาก ทำงานง่ายๆ เก่งที่จะบริการ อุปนิสัยเช่นนี้คือสิ่งที่ชี้ชะตากรรมชีวิตของพวกเขา

ส่วนที่ว่าอุปนิสัยนี้มีความเป็นมาอย่างไร เป็นเรื่องน่าศึกษาทำความเข้าใจอย่างจริงจัง